

peaksime ehitama Noa laeva?

MARGUS ANSU, POSTIMEES/SCANPIX

**Supilinnakeldrites
uppusid aprillis küm-
mekond aastat tagasi
sulavees moosipurgid,
lhastes sõideti majade
vahel paatidega.**

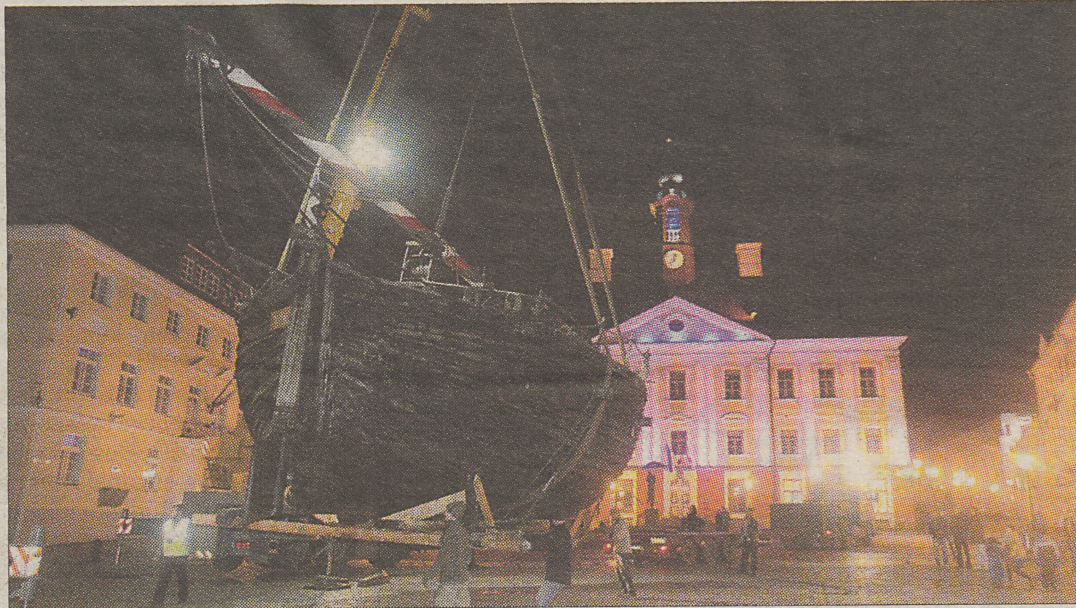
Kuigi enamik Maalehe ilmatarku ei ennustanud nii lumerohket talve, oli vast kõige ettenägelikum Tartu linnavalitsus, kes laskis tuua Raekoja platsile kuulsal lodja. See oli igati hea mõte – kevadise ületõlulise uputuse ajal saaks ju tolle “Noa-Jõmmuga” päästa igast linnavalitsuse osakonnast paar esindajat pluss volikogu!

Kahjuks tõmbas rahanappus plaanile kriipsu peale. Laev jõuti veel õigel ajal raekoja eest evakueerida, just enne lumekoormate saabumist.

Tuleb siis uputus või ei?

4. märtsi lehenumbri arutati põhjalikult üleujutuse tõenäosuse üle. Asjatundjad väidavad, et uputuse teke ei sõltu niivõrd lume kogusest, kuivõrd selle sulamise kiirusest. Lisaks veel järvede jääkattest, maapinna külmumise sügavusest ning linna de hoonestuse tarkusest.

Märtsi keskpaiku oli lume paksus selline: Kirde-Eestis üle 70 sentimeetri, kõrgustikel ja Lahemaal 50–60, isegi saartel üle 40 cm, mida juhtub kaunis harva.

Kui lodi Tartu Raekoja platsile tariti, ei osanud keegi ennustada, et kevadel võib seda ehk vajagi minna.

Lohutav on aga see, et pinnas pole kogu Eesti ulatuses väga sügavalt külmunud – 10. märtsil 10–41 cm sügavuselt (mullu 22–54 cm).

Lume veevaru kohta meil praegu andmeid napib, kuna rahapuuduses on lõpetatud pea kogu Eestis lumikatte marsruutvaatlused põldudel ning metsades. Sellest aga sõltub suurvee prognoos.

Kõige hullemad kevadised üleujutused Emajões leidsid aset möödunud sajandil aastail 1923, 1924, 1926, 1931, 1932, 1951, 1953, 1955, 1956 ja 1999.

Kogu Eesti sai kõige enam kannatada aga 1931. aastal, kui üleujutatud maa-ala moodustas tervelt 2% vabariigi territooriumist (Teatmik “Eesti ilma riskid”, 2008).

Talvel 1930/31 jäi lumi maha detsembri lõpul ning püsis seal kohati aprilli lõpuni (120 päeva). Paiguti oli märtsis lund isegi enam kui tänavu (Vao 70–90, Otepää 60–70 cm jne).

Soojade ilmade saabumine pani lume hoogsalt sulama ning jäi jõgedel liikuma.

Pealkirju 24. aprilli Postimehest: “Ootamata uputus Lõuna-

ja Kesk-Eestis”, “Pärnu jää ja vee võimuses”, “Uputus Ahja jõel, sillad ja tammid purunenud”.

“Pärnu jõel püsis jää kuni viimaste päevadeni. Teisipäeval sadas tublisti vihma, kolmapäeval oli päikesepaisteline soe ilm, see sulatas endisele veele palju lund lisaks, mida siin veel rohkesti leida. /---/ Sadama kai äärtega on vesi tasa. Mere ääres on vesi osa parki oma alla võtnud. Sauga jõesuus oli talvekorteris neli kahemastilist purjekat, need viis jää enesega kaasa. Kuidas neid tagasi saab, on teadmata, kuna nende ligi pääseda on võimatu.”

Tartus ujutati üle Supilinn ning osa kesklinnastki – seal liiguti purdeil. “Kuid tuleb ilmsiks nähteid, et väljapandud purdelaudadest palju kaob, kuid mitte vee, vaid mõnede kodanikkude läbi, kes purdeid omale pliidi- ja ahjukütteks tarvitavad.”

Kõmmutas tänaval kala

Mõni aeg varem, 1926. aasta aprillis, tõusis samuti Emajõgi üle kallaste.

“Jõeäärsed tänavad on jõeharudeks muutunud. Mis siis imet, kui kaladki ära eksivad. Suur haug sattus jõest Auralaeva ja Puu tänavale. Vett oli tänaval umbes 2 jalga, seepärast ei jäänud “külaline” purretel möödaminejaist tähelepanemata. Laevamehel juhtus revolver kaasas olema, see sai havile saatuselikuks. Surm oli silmapilkselt. Haug oli tubli “poiss”: 42 tolli pikk. Laevamehel maksis tükk vaeva saaki koju kanda.”

Viimastine tõsine üleujutus, mis muutis Emajõe Ateena linnaosi Veneetsiaks, oli 1999. aasta aprillis. Too talv oli lumerohke (keskmiselt 40 cm, Otepääl 66 cm). Supilinnas uppusid keldrites moosipurgid, lhastes sõideti majade vahel paatidega.

Jõgede ja järvede veetaset saab jälgida EMHI koduleheküljelt.

AIN KALLIS